Česko

Frankfurtský knižní veletrh
Čestný host 2026

Baletky

Za obrazem dokonalosti:
Balet a jeho neviditelné stránky

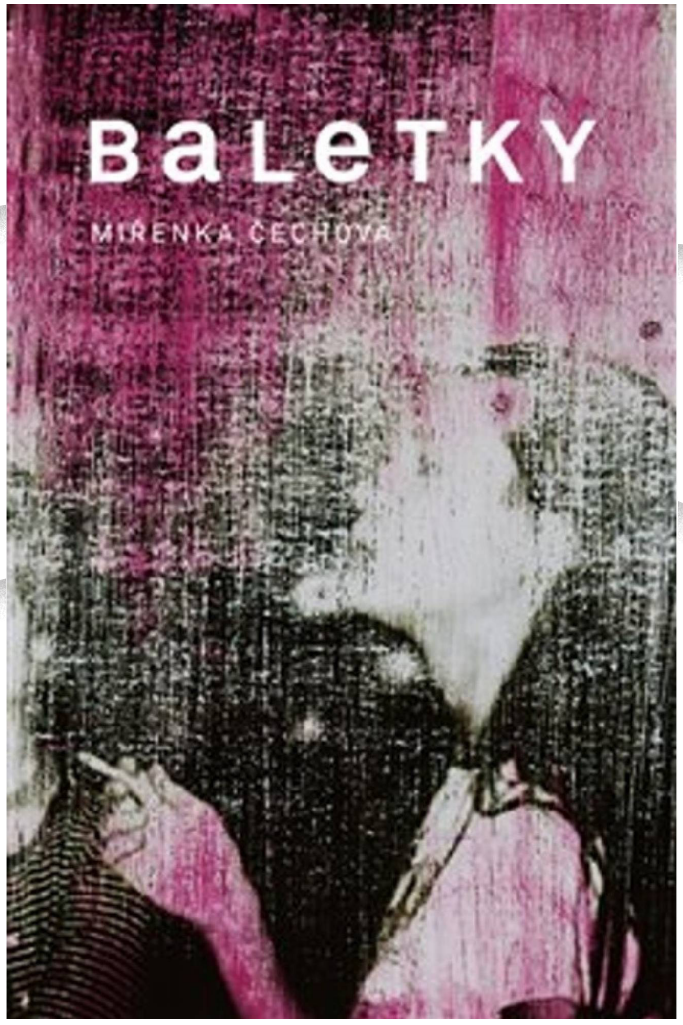

Metodický materiál pro práci
s knihou na SŠ

Tento materiál byl připraven v rámci projektu Czechia 2026 – čestné hostování ČR na Frankfurtském knižním veletrhu.
www.czechia2026.com
Metodické listy pro střední školy a gymnázia zpracovala Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy.

Vypracovala
Mgr. MgA. Eva Navrátilová, Ph.D.

Redakce
Eva Čechová

Název lekce
Za obrazem dokonalosti: Balet a jeho neviditelné stránky

Kniha
ČECHOVÁ, Miřenka. *Baletky*. Praha: Paseka, 2020. ISBN 978-80-7637-063-0.

Anotace knihy
(převzato z webu nakladatelství Paseka) „Baletky mají dvě tváře. Tu přední, usměvavou a dokonalou, kterou vidí publikum. A pak tu odvrácenou, když zmizí za oponou — předpisový úsměv jim spadne a obličej se zkřiví do ztrhaného šklebu, protože se dusí. Při tanci totiž nemohou dýchat pusou. Třeští oči a lapají po dechu. Kdyby baletky někdo takhle nafilmoval, byla by to přehlídka utrpení. K tomu jsou ale trénované. Tak jako hlavní hrdinka tohohle příběhu. Každý den zažívá baletní dril jako v armádě. Ještě jí nebylo čtrnáct, a už je odbornicí na používání projímadel a zvracení, aby si udržela váhu, na ošetřování krvavých palců a stahování prsou. A do toho poznává klubový život v Praze. Jsou devadesátá léta, frčí perník a extáze a ona objevuje sex a zjišťuje, že má nevlastního bratra, který je úplně jiný, než by chtěla. A že její sen stát se baletkou a tančit ve zlaté kapličce se mění v noční můru. Režisérka a tanečnice Miřenka Čechová vychází z vlastních zkušeností a deníkových zápisků. Její próza je sebeironickým, syrovým a nelítostným obrazem studií na taneční konzervatoři a pražského života v divokých devadesátých letech.“

Anotace lekce
Tato lekce se zaměřuje na kontrast mezi idealizovaným veřejným obrazem a skrytou realitou. Žáci pracují se stereotypním obrazem baletky, který následně konfrontují s literárním textem inspirovaným reálně prožitou zkušeností. Důležitou součástí lekce je také kontext vzniku díla: autorka Miřenka Čechová vychází ze své zkušenosti z taneční konzervatoře, kterou literárně přetváří do fikce. Nejde o autobiografii, přesto kniha vyvolala v části taneční veřejnosti pobouření a silné reakce tím, jak otevřeně pojmenovává problémy prostředí, o nichž se běžně nemluví. Lekce vede žáky k uvědomění, že veřejný obraz může zakrývat podstatné aspekty reality, a k přemýšlení o tom, jak literární text dokáže tyto skryté zkušenosti pojmenovat a zviditelnit.

Cílová skupina
Žáci středních škol různého typu (gymnázia, lycea, střední odborné školy), především ve vyšších ročnících. Lekce nevyžaduje hlubší literární znalosti ani zkušenost s odbornou interpretací textu; podstatná je spíše schopnost přemýšlet v souvislostech, uvažovat eticky a vztahovat téma k reálným situacím. U žáků středních odborných škol je vhodné, aby šlo o třídy s určitou mírou mentální vyzrálosti, protože lekce pracuje se společensky závažnými otázkami. Přístup vyučujícího se přizpůsobuje typu školy a ročníku, základní struktura a smysl lekce však zůstávají zachovány.

Časová dotace
45 min.

Klíčová slova
balet, idealizovaný obraz, etický rozměr, institucionální tlak, whistleblowing (upozornění na systémový problém)

Cíle lekce
- Žák si uvědomí, že veřejný obraz (ideál) může zakrývat podstatné aspekty reality, které zůstávají běžně neviditelné.
- Žák rozpozná, že literární text může sloužit jako prostředek k pojmenování a zviditelnění systémových problémů, o nichž se běžně nemluví.
- Žák se seznámí s tím, že mlčení může být součástí udržování mocenských vztahů a norem.
- Žák je veden k citlivosti vůči hlasům, které narušují zavedené obrazy a přinášejí jinou perspektivu.
- Žák reflektuje, že odmítnutí systému či změna životní dráhy nemusí znamenat neúspěch, ale vědomou volbu.
- Žák dokáže hledat paralely mezi literárně zpracovanou zkušeností a obecnějšími, reálně existujícími situacemi z různých oblastí života.

Rámcově vzdělávací program
- Lekce je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro gymnázia (RVP G) v oblasti vzdělávání *Český jazyk a literatura*, konkrétně v *okruhu Literární komunikace*. RVP G mezi očekávané výstupy uvádí, že žák: *„objasní rozdíly mezi fikčním a reálným světem a vysvětlí, jakým způsobem se reálný svět promítá do literárního textu, jaký vliv může mít svět fikce na myšlení a jednání reálných lidí“ (RVP G, s. 14)*.

  Tento výstup je v lekci naplňován prací s texty Miřenky Čechové Baletky, které vycházejí z reálné zkušenosti autorky s institucionálním prostředím baletní konzervatoře. Žáci sledují, jak se konkrétní realita (tělesná zátěž, mocenské vztahy, normalizace bolesti) proměňuje v literární výpověď a jak tato výpověď zpětně ovlivňuje čtenářovo uvažování o pojmu úspěch, disciplína či „profesní ideál“. RVP G dále uvádí, že žák: *„postihne smysl textu, vysvětlí důvody a důsledky různých interpretací téhož textu, porovná je a zhodnotí, odhalí eventuální dezinterpretace textu“ (RVP G, s. 15)*.

  Tento výstup je v lekci rozvíjen zejména v diskusních částech, kdy žáci interpretují motiv „dvojí tváře baletky“, reflektují rozdílné čtení textu zevnitř a zvenčí tanečního světa a zvažují, proč může být text pro část profesní komunity pobuřující. Žáci jsou vedeni k porovnávání vlastních interpretací a k uvědomění si hodnotových a zkušenostních předpokladů, z nichž jednotlivé výklady vycházejí.

- Lekce je současně v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro střední odborné vzdělávání (zde byl jako příklad využit RVP pro obor 53–41–M/03) v oblasti *Literatura a ostatní druhy umění* a *Práce s literárním textem*. RVP SOŠ vymezuje pojetí literární výchovy mimo jiné takto: *„umění jako specifická výpověď o skutečnosti“ (RVP 53–41–M/03, s. 41)*.

Tento princip tvoří základ celé lekce: literární text není chápán jako od reality oddělená fikce, ale jako svébytný způsob pojmenování a interpretace reálných zkušeností z prostředí umělecké instituce. RVP SOŠ dále uvádí, že žák: *„text interpretuje a debatuje o něm“ a „vyjádří vlastní prožitky z recepce daných uměleckých děl“ (RVP 53–41–M/03, s. 41)*.

Tyto výstupy jsou v lekci naplňovány zejména řízenými diskusemi nad jednotlivými úryvky. RVP SOŠ rovněž zdůrazňuje, že literární výchova *„pomáhá formovat postoje žáka a je obranou proti snadné manipulaci a intoleranci“ (RVP 53–41–M/03, s. 40)*.

Tento aspekt je v lekci realizován prostřednictvím práce s literárním textem, který tematizuje promlouvání vůči systému nastavujícímu nerovné a zraňující podmínky. Lekce ukazuje, že literární výpověď může fungovat jako hlas zevnitř systému, jenž pojmenovává nespravedlnost, odhaluje mocenské a hodnotové mechanismy a zároveň otevírá prostor pro diskusi o odvaze, riziku a odpovědnosti spojené s veřejným promluvením ve prospěch slabších aktérů.

- Lekce se vztahuje k průřezovým tématům vymezeným v RVP G, zejména k *Osobnostní a sociální výchově*, neboť rozvíjí sebereflexi, empatii a schopnost etického posuzování jednání v prostředí nerovných mocenských vztahů. Žáci jsou vedeni k uvědomění si odpovědnosti spojené s vlastním postojem a k reflexi situací, v nichž je obtížné, ale společensky významné o problémech otevřeně promluvit.

  V kontextu RVP SOŠ se lekce zároveň vztahuje k průřezovému tématu *Občan v demokratické společnosti*, neboť otevírá otázky vztahu jednotlivce a institucionální moci, legitimity kritiky zavedených systémů a významu občanské odvahy při obraně důstojnosti a práv slabších aktérů.

Potřebné pomůcky

vytištěné textové ukázky z knihy Baletky (úryvky č. 1–3), počítač, připojení k internetu, nástroj umělé inteligence pro generování obrázků (vyučující je předem přihlášen ke svému účtu), dataprojektor nebo interaktivní tabule (pro promítání vygenerovaného obrazu), tabule nebo flipchart (zapisování adjektiv a postřehů žáků), poznámka: pokud třída nedisponuje technickým zázemím, lze místo generování obrázku využít ilustrativní obrázek baletky z metodiky (vytištěný předem); učitel po vytvoření seznamu adjektiv ověřuje, zda obrázek odpovídá představám žáků a zvoleným přídavným jménům

Další možné náměty pro práci s knihou

- V rámci metodiky pro projekt *Czechia 2026* je k dispozici ještě jedna lekce věnovaná práci s úryvky z knihy *Baletky (Hudba jako obraz doby: 90. léta mezi klubem a baletem)*. Tato lekce využívá hudbu jako vstupní rámec k porozumění literárnímu textu a jeho časoprostorovému ukotvení a vede žáky k reflexi vlastní generační zkušenosti.

- Jedním z ústředních témat knihy je deformovaný vztah protagonistky k vlastnímu tělu, který sdílí i její spolužačky na taneční konzervatoři. Dívky jsou systematicky vystavovány tlaku na extrémní štíhlost, přičemž rozhodujícím kritériem nejsou proporce či zdravotní stav, ale pouhá čísla na váze. Protagonistka dorůstá do výšky 170 cm a je při hmotnosti nad 50 kg hodnocena stejně jako výrazně

menší spolužačky. Reakcí na tento tlak je hladovění, přehnané cvičení nad rámec povinného tréninku a postupná ztráta přirozeného vztahu k jídlu i vlastnímu tělu. Přestože si rodina – zejména matka – nezdravého stavu všímá, není schopna účinného zásahu. Nad sebeobrazem dívek má převahu instituce: učitelé a vedení konzervatoře, kteří známkují postavu, opakovaně komentují tělesné nedostatky, přeměřují tuk a normalizují ponižující jazyk. Téma body-shamingu a narušeného vztahu k tělu je společensky velmi aktuální a ve výuce vyžaduje citlivý přístup. Text zároveň otevírá otázku, do jaké míry dospělí autoritativně určují, „jaké dívky jsou", místo aby jim poskytli prostor k vlastnímu hledání identity.

- Román opakovaně problematizuje hranici mezi smysluplným tréninkem a destruktivním sebezapřením. Sebedisciplína, která je v baletu prezentována jako nezbytná ctnost, se v praxi často mění v systematické ničení těla i psychiky. Toto téma přesahuje svět tance a nabízí výrazný didaktický potenciál pro reflexi současné výkonové kultury, v níž je překračování vlastních hranic často vydáváno za normu či dokonce morální hodnotu.

- Motiv hladu se v textu objevuje nejen v doslovné podobě fyzického strádání, ale i jako metafora: hlad po uznání, přijetí, lásce, svobodě a právu rozhodovat o vlastním těle. Práce s tímto motivem umožňuje vést žáky k interpretaci symbolických rovin textu a k propojení literární analýzy s vlastní zkušeností.

- Text zachycuje také dynamiku vztahů uvnitř kolektivu. Přestože dívky čelí stejnému institucionálnímu tlaku, v konkurenčním prostředí si navzájem ubližují – drobnými naschvály, pomluvami i otevřenou šikanou. Tento vzorec se opakuje nejen během studia, ale i později v profesionálním angažmá. Nad tím vším stojí další forma šikany ze strany autorit: učitelů, pedagogů a později choreografů či režisérů.

- Velmi citlivým, avšak pedagogicky podnětným tématem jsou únikové strategie mladých lidí: noční kluby, drogy, intenzivní vztahy a noc jako prostor dočasné svobody. Text je nezobrazuje „pouze" jako projev bezstarostné rebelie, ale jako způsob, jak se vyrovnat s dlouhodobým tlakem a pocitem ztráty kontroly nad vlastním životem. Ve výuce se proto nabízí spíše jejich interpretace jako symptomů určitého stavu než jejich izolované tematizování.

- Z formálního hlediska je text vystavěn fragmentárně a kombinuje deníkové zápisy s kapitolami psanými v du-formě, které jsou rytmicky úsečné a výrazně apelativní. Tyto vypravěčské postupy lze využít k praktickému výkladu základních pojmů literární teorie (vypravěčská perspektiva, fragmentárnost). Fragmentárnost a rytmizace textu zároveň mohou být interpretovány jako záměrný výraz fyzického vyčerpání, roztříštěné identity a tělesného přepětí – forma zde bezprostředně odráží tematické jádro vyprávění.

- Motiv domova se knihou prolíná jako problematický a nestabilní. Protagonistka odchází v deseti letech na internát do Prahy, kde je nucena rychle dospět, být samostatná a navazovat vztahy v prostředí bez pevného zázemí. Opakovaně mění bydliště – od internátu přes pobyt u jeptišek se striktním režimem až po víkendová přespávání u známých. Teprve vlastní malá garsonka představuje prostor soukromí, bezpečí a možnosti „být sama sebou". Téma umožňuje otevřít otázku, co dnes znamená domov a zda je jím nutně místo původu.

- Vedlejší, avšak významná dějová linie se týká objevení nevlastního bratra, který postupně nachází svou genderovou identitu a projde tranzicí na ženu. Autorka tím rozšiřuje téma těla o další rovinu: tělo jako něco, co lze nejen disciplinovat a ničit, ale také vědomě proměňovat. Didakticky je vhodné s tímto tématem pracovat věcně a citlivě, jako s jedním z možných pohledů na tělesnost a identitu.

- Nejsilnější rodinnou vazbou protagonistky je dědeček, s nímž je spojena zkušenost důvěry, bezpečí i obyčejné blízkosti. Text zachycuje i tragikomické momenty dospívání prožité v dědečkově přítomnosti (např. nečekaná první menstruace během cesty do Německa), které se však po jeho smrti proměňují v bolestnou zkušenost ztráty. Tento motiv lze ve výuce využít k otevření témat mezigeneračních vazeb, zármutku i klíčových přechodových okamžiků v životě.

- Na základě knihy vzniklo také divadelní představení Baletky, které autorka uvádí se souborem Spitfire Company v Palác Akropolis. Pokud to organizační podmínky dovolují, je možné toto představení navštívit a dále s ním pracovat jako s adaptací literárního díla – sledovat, co je v divadelní verzi zdůrazněno či potlačeno, jak se proměňuje vyprávění při přechodu z textu na jeviště a jaký je rozdíl mezi čtenářským a diváckým zážitkem.

Odkaz na web: https://www.spitfirecompany.cz/predstaveni/baletky/

Evokace
(celkem 8 min.)

Stereotypní obraz (8 min.)

Vyučující zadá podnět:

- *Jaká je baletka (myšleno obecně, stereotypně)? K popisu využívejte přídavná jména.*

Žáci spontánně navrhují adjektiva. Vyučující je zapisuje. Na základě vzniklého seznamu je před třídou nahlas formulován společný prompt pro AI, např.:

- *„Vytvoř obrázek baletky, která je krásná, štíhlá, éterická, disciplinovaná, talentovaná, lehká, šťastná…“*

Vzniká idealizovaný obraz „krásné baletky“. Tento obrázek je vygenerovaný Chatem GPT na základě již zmíněného promptu (zde jako ilustrativní příklad):

Následuje otázka:

- *Když se na tento obrázek díváme jako na vizualizaci toho, co si obvykle představujeme pod pojmem baletka – je na něm něco, co jsme nevzali v potaz?*

Předpokládá se, že žáci v této fázi často žádné opomenutí neidentifikují, případně reagují váhavě. Pokud se některé postřehy přesto objeví, vyučující je přijme, nerozvíjí je však do hloubky a avizuje, že následující textová ukázka se právě k těmto neviditelným aspektům vrátí.

Uvědomění: dvě tváře baletky (celkem 29 min.)

Přechod: rozrušení obrazu (8 min.)

Vyučující předloží **úryvek č. 1** z knihy Miřenky Čechové *Baletky*. Text pracuje s „dvojí tváří baletky“: ostrým kontrastem mezi veřejnou, estetizovanou tváří určenou publiku a fyzicky i psychicky vyčerpanou realitou, kterou veřejnost nevidí.

Po četbě textu (nahlas či individuálně) následuje řízený brainstorming:

- *Jaké důvody vedou ke vzniku „druhé tváře“ baletky — té, která zůstává skrytá publiku?*

Žáci vycházejí z textu, případně domýšlejí další logické souvislosti, které text přímo nepojmenovává, ale implikuje.

Kontextualizace díla (8 min.)

„Miřenka Čechová se při psaní knihy Baletky inspirovala vlastní zkušeností z konzervatoře. Nejde o autobiografii, přesto kniha v části baletní a taneční veřejnosti vyvolala silné pobouření. Text otevřeně tematizuje institucionální tlak, šikanu, přemrštěné nároky a fyzicky i psychicky vysilující prostředí s nerealistickými očekáváními kladenými na mladé dívky.“

Otázka pro žáky:

- *Co může být pro tanečníky z branže např. na tomto následujícím textu pobuřující?*

Žáci čtou úryvek č. 2, který pracuje s motivem „pokory“, „děkování se“ a kritikou bolesti jako normy.

Následuje diskuse:

- *Co na tomto konkrétním textu může tanečníky z branže pobuřovat?*
- *Jak je zde „pokora“ zobrazena?*
- *Jaké mocenské vztahy text odhaluje?*
- *Jakým způsobem se bolest normalizuje?*

Riziko a hlas zevnitř systému (6 min.)
Otázky (ve dvojicích či celá třída):

- *Považujete za správné, že o těchto problémech autorka promluvila?*
- *Co tím mohla riskovat?*
- *Proč to podle vás i přesto udělala?*

Diskuse se přirozeně dotýká tématu promlouvání zevnitř systému (whistleblowing).

Směřování postavy (7 min.)
„Protagonistka příběhu baletní konzervatoř i přes obrovskou fyzickou a psychickou zátěž absolvovala. Myslíte, že se po této zkušenosti věnovala baletu i nadále? Proč ano/ne? Ve dvojicích zkuste vytvořit krátkou osu příběhu hrdinky po absolvování školy.“

Žáci pracují ve dvojicích a domýšlí osud hlavní hrdinky. Dobrovolníci sdílí své nápady s třídou.

Následně žáci obdrží **úryvek č. 3**, z něhož vyplývá, že dívka se baletu nevěnovala, ale stala se úspěšnou tanečnicí současného tance a vědomě odmítla být součástí původního systému.

Otázka:

- *Je to podle vás příběh neúspěchu, nebo úspěchu? A proč?*

Reflexe (celkem 8 min.)

Paralely (8 min.)
Vyučující bez hodnotového rámování zadá podnět:

- *„Napadají vás jiné situace, kdy bylo těžké nebo riskantní o něčem promluvit, a přesto to někdo udělal? Nemusíte být konkrétní, můžete uvažovat o obecných, modelových situacích.“*

Žáci mohou vybírat z následujících oblastí, ale mohou domyslet i vlastní: sport, práce, škola, umění.

Žáci uvádějí typové situace, téma „whistleblowing“ se může konkrétněji pojmenovat a ukotvit.

Na závěr žáci doplní větu: *„Promluvit o problému nahlas je těžké, ale potřebné, protože…“*

Úryvek č. 1 (zkráceno):

Víš, že všechny baletky mají podobnej výraz tváře? Teda ten přední, ne ten zadní. Baletky mají totiž přední ksicht a zadní ksicht, dvojí tvář, tu, kterou vidí publikum, a pak tu druhou, kterou vidí inspicient a kolegové stojící v portálech jeviště. V momentě, kdy se otočíš zády a běžíš dozadu připravit se na virtuózní závěr, což je většinou série piruet anebo velkejch skoků, předpisovej úsměv ti spadne, tvář se zkřiví do ztrhanýho, vyřízenýho, šílenýho šklebu, protože se dusíš, a tak vykulíš oči, otevřeš pusu a lapáš po dechu jak utopenec, jen aby ses aspoň trochu vydejchala a nabrala kyslík předtím, než se zase otočíš na publikum s nejsladším úsměvem číslo patnáct.

Na nabrání síly máš přesně pět sekund, tak to využij. Kdyby někdo nafilmoval všechny výrazy tanečnic, který uprostřed variace běží zády k publiku, byla by to šílená freak show, encyklopedie lidskýho utrpení. K vidění jen pro zákulisí. Baletka nesmí dejchat otevřenou pusou jako atlet, nesmí vyjadřovat, co právě fyzicky zažívá, zatínat zuby, mhouřit oči, svraštět čelo, což by odpovídalo tomu, jak maká. Musí být pořád estetická, krásná, dokonalá porcelánová panenka, s umělýma řasama, protáhlýma linkama kolem očí, což se učíte na hodinách líčení, aby vynikl pohled. Musíte se totiž tvářit, že není na světě nic snadnějšího a nic éteričtějšího než právě tenhle pohyb na špičkách, kterej od svejch osmi let trénuješ každej den několik hodin.

Úryvek č. 2 (zkráceno):

O pokoře se mluví na každý třídní schůzce, každejch závěrečnejch zkouškách, kde se hodnotí kromě taneční techniky a vhodný postavy taky předpisový chování. Musíš mít prostě adekvátní charakter. A tak, abys tu pokoru mohla každej den pečlivě trénovat, na každý hodině, na začátku a na konci, se profesorovi klaníš. Jsou to tvoje pokorný díky za to, že se smíš výuky účastnit, že ti právě předávají svoje mistrovství, že jsi dostala šanci tady v tý výdrži na jedný noze na relevé v křeči stát.

Ó díky, bolesti, že tě mohu mít, ó díky, do krve rozedrané palce ve špičkách, ó díky, hlade nesmírný, že mi dáváš poznat, kdo jsem. A tak čím hloubějc se skloníš, tím lepší dojem uděláš. Lížeš zem, hlava horečnatě dolů, pohled se boří do sebe, oddanej smutek pěšáka, plný vojenský nasazení, naběhlá žíla na čele, jak jsi připravená se plně obětovat; dostala jsi přece to privilegium! Na tvoje místo čeká deset dalších.

A tak se nadšeně klaníš, teda „děkuješ se“, jak zní správně ten termín, děkuješ se zaníceně, pokorně a s hlubokým patetickým prodýchnutím šestkrát denně. Nehledě na fakt, že na vás Franzová řvala, že můžete jít prodávat párky v rohlíku na Václavák, že jste amatéři, nic z vás nebude, jste líný, na závěrečných známkách se to určitě projeví a kdopak asi bude pokračovat do dalšího ročníku, no?

Úryvek č. 3 (zkráceno):

Je ti devatenáct, v ruce držíš maturitní vysvědčení s absolutoriem a je ti jasný, že je ti naprosto k ničemu. Představovala sis to úplně jinak. Měla jsi bejt „nejlepší baletkou na světě". Měla jsi stát na jevišti, měla jsi bejt jedním z bílejch čajovejch podšálků, krásná a vznešená. Ale tohle všechno je jenom výmysl romantickejch amatérů! Těch, který balet nikdy doopravdy nedělali. Všichni věřej, že balet je umění. A přitom je to jenom vznešeně vypadající cvičení, systém fyzickejch a psychickejch pravidel. Jo, hlavně těch psychickejch.

Došlo ti to za pět minut dvanáct. Ten strašnej hlad po jiným životě. Přesto ale budeš mít pocit, že jsi selhala. Bude si to myslet i tvůj táta a říkat ti: „Tolik let jsi dřela, a teď nechceš tančit. Není ti to líto?" Není. Jasně že je. Kolem školy budeš chodit obloukem, hlavně abys neprošla blízko vchodu a nepotkala někoho, kdo na tobě těch osm let makal. To radši sklopíš hlavu, přetáhneš kapucu a přejdeš na druhou stranu ulice. To ponížení se strašně špatně tráví. Leží v žaludku roky. Nasrat. „A ty už teď nejsi baletka?" budou se ptát příbuzný. Nasrat. Víš o tom, že labuť velká se anglicky řekne Mute Swan? Teda němá labuť? To proto, že se moc neozývá. Držet hubu a krok. Nasrat. Jedinej, kdo ti tvoje rozhodnutí nikdy nebude vyčítat, je máma.

Čekaj tě nejtěžší prázdniny za celej tvůj život. Dva měsíce truchlení. Dva měsíce loučení. Dva měsíce totálního vzrušení. Už nechceš bejt obrněná, zaslepená, ohlušená, zmrtvělá, zatvrdlá tam uvnitř. Trvalo to děsně dlouho, ale prostě někdy je potřeba zjistit, že jsi někdo jinej, než jsi až do týhle chvíle byla. Že jsi prostě jenom nevěděla, že to není tvoje kůže. Ani tvoje tělo, ani tvoje role, ani tvoje vysněná identita. Že dobrat se k tvýmu pravýmu já dá děsně zabrat.

Uzdravovat se z toho budeš několik let, vlastně celej život. A nikdy se to úplně nezahojí. Už nikdy se nebudeš moct dívat na Labutí jezero se stejnou fascinací, s jakou na něj koukaj babičky s abonmá sedící v šestý řadě za seniorskou slevu.

Dostala jsi cenu The Best of Contemporary Dance z deníku Washington Post.